

L'escàndol de Jesús

Cinquanta malaltes del centre de la Misericòrdia han passat ja al psiquiàtric de Bétera. Els seus historials mostren unes deficiències gravíssimes, que demanen responsabilitats legals. Algunes han estat tancades anys i anys sense cap causa. A més, el trasllat ha alçat una altra polèmica.

Jeroni Castelló

El dia 24 de juliol va començar el trasllat de pacients de la Misericòrdia, centre dependent de la Diputació de València i adscrit al manicomí de Jesús, al psiquiàtric de Bétera. Aquest mateix dia, començaven les accions d'un col·lectiu de metges del centre que consideren que el trasllat no es realitza amb totes les mesures legals oportunes i que significarà un greu trasbals per a la marxa del seu treball d'extrahospitalització i reinserció social.

El centre de la Misericòrdia, habilitat ara fa tres anys com a dispensari psiquiàtric femení, dependent de Jesús, allotjava actualment més de cent vint pacients. La setmana passada, una cinquantena havien estat ja traslladades a Bétera. Amb el primer internament i el primer informe del metge de guàrdia en aquell moment comencen a fer-se públiques les irregularitats.

«A les 14.15 hores, i sense estar advertit anteriorment, arriba en ambulància a aquest centre un primer grup de quatre malaltes, i quatre més en un segon viatge... «En aquest internament apareixen algunes irregularitats que faig constar ací... Des del punt de vista legal, ha de considerar-se involuntari; perquè pugua ser vàlid caldria l'autorització judicial corresponent, per la qual cosa podrien quedar en una situació de segrest...»

Després de considerar aquest primer advertiment d'il·legalitat, la nota del metge de guàrdia afegia unes dades, que després es repetiran quasi idènticament en molts dels casos, alarmants: «Les històries, que recullen el seus llargs anys d'internament, són obsoletes, deficientes i incomple-

tes, per a tractar-se de persones que han passat tants anys de reclusió manicomial, alguna d'elles més de la meitat de la vida, sense al·lusió a la seua situació jurídica... La informació que apareix en els expedients no recull detalls de la seua evolució psicopatològica que justifique els seus llargs anys de reclusió ni cap iniciativa tendent a la seua reinserció social... Tampoc no consta la seua situació legal ni la condició d'incapacitat que pugua justificar decisions com aquest trasllat... Considerant la seua

Dalt, façana de Jesús. Baix, dos interns, amb unes condicions que fan feredat i totalment desconegudes.

avançada edat i els llargs anys d'institucionalització i marginació social, no es pot esperar que experimentaran una milloria amb aquest trasllat, que, ben al contrari, pot significar la reclusió definitiva».

Les fitxes d'entrada de quasi totes les pacients que han anat arribant a Bétera són idèntiques en els mateixos punts: «23 anys d'internament. De fa sis anys en la seua història no apareix cap anotació que pugua considerar-se mínimament informativa sobre el seu

estat psíquic general referit als diagnòstics inicials... la història no dona cap informació que justifique un internament tan prolongat... No duu autorització judicial per a l'ingrés».

«Té setanta-cinc anys. En els cinquanta-quatre que duu internada no s'ha fet el més mínim intent de reinserció. Des de fa un any no hi ha cap anotació en la seua història clínica. Des de 1956, almenys, no hi ha res que indique la necessitat d'internament psiquiàtric».

gularitats més repetides que han tret a la llum els metges de Bétera. EL TEMPS ja ho havia denunciat anteriorment, a través dels informes que havia redactat una comissió per als trasllats, de la qual van deixar de formar part alguns metges quan van veure la situació dels malalts i els procediments que hi havia previst seguir.

El centre de Jesús compta amb més de dos-cents interns. Més de tres-cents, segons unes altres fonts. En la casa de la Misericòrdia n'hi ha més d'un centenar, tot dones. Quan han començat a arribar a Bétera no sabien ni tan sols utilitzar els coberts. Sempre s'han alimentat amb les mans... A Jesús, a la Misericòrdia, les condicions són inhumanes...

El tractament psiquiàtric que se'ls ha aplicat exigeix responsabilitats, en primer lloc, del seu director, doctor López Rosat, ex-alcalde franquista de València.

D'una banda, doncs, un col·lectiu de metges de Bétera ha denunciat la situació dels nous interns: no porten un informe de la seua evolució clínica; duen entre vint i cinquanta anys sense eixir, sense haver fet cap treball social, sense contacte amb la família i sense cap intent d'extrahospitalització; les seues històries són incomple-

tes i donen a entendre inèrcia i escassa atenció; en molts casos l'internament era injustificat... en la pràctica, es tracta de detinguts, simplement...

De l'altra, aquest mateix col·lectiu assenyala que el sistema de trasllat, amb una baixa i una nova alta en un altre centre, exigeix l'aplicació de la Llei de Tutela, aprovada en 1983, i, per tant, una ordre judicial d'internament. Segons aquest text legal, «ningú no pot ser declarat incapaç si no és per sentència judicial, segons les causes establides per la llei». És el jutge, doncs, qui declara un internament i qui hauria de concedir l'autorització. Aquesta llei va anul·lar l'antic procediment —Llei d'Internament psiquiàtric— de 1931, segons el qual la policia municipal, la guàrdia civil, un diputat o un alcalde, podien ingressar una persona en un centre psiquiàtric.

Només a Bétera es va complir aquesta exigència legal, amb una acció que dugué el jutge de Llíria de revisió, cas a cas, de tots els interns. Segons aquest col·lectiu, si la situació a Jesús ja era il·legal, perquè allí no es va seguir aquest tràmit en els antics interns, això encara s'agreuja més en casos de nous interns, a partir del 83, i ara amb els trasllats, que incompleixen la Llei de Tutela.

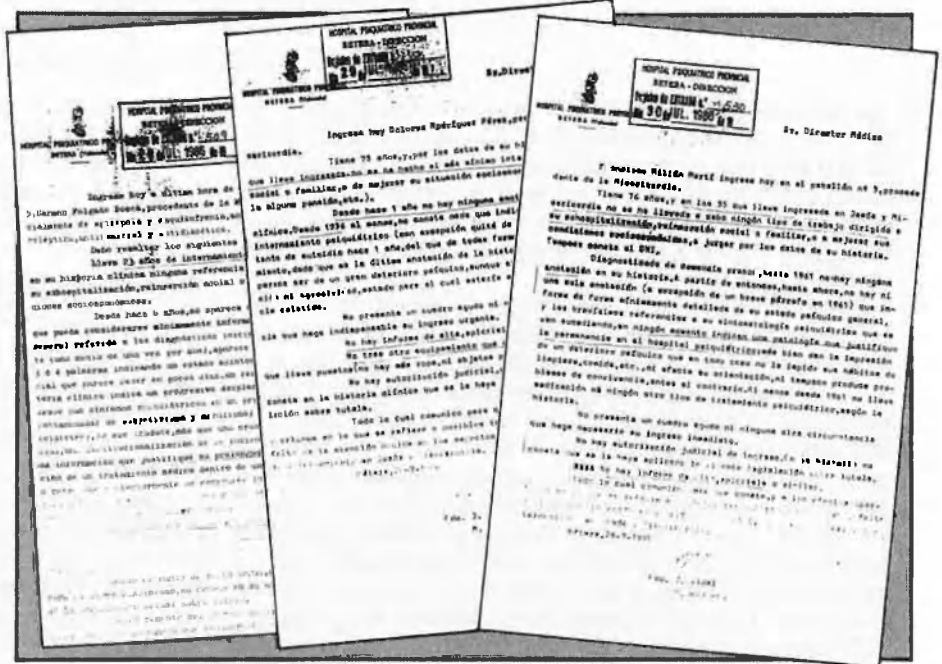
Aquestes presses responen, tal com denuncia el col·lectiu, a una sèrie d'interessos, com ara la cessió ràpida del solar de Jesús a l'Ajuntament per a jardins —encara que al PGOU de València no s'hi observa aquesta finalitat— i el de la Misericòrdia a la

«Té setanta-sis anys. En duu cinquanta-cinc sense que haja realitzat cap treball dirigit a la seua reinserció social... Fins a 1961 no hi ha cap anotació en la seua història. En cap moment no s'indica cap patologia que justifique la permanència en un hospital psiquiàtric.»

En algun cas concret, les irregularitats en les dades són extremes: «En els distints fulls de la seua història hi ha cognoms diferents: Alcántuz Rosa, Alfaro, Alcántara Rosa... En un informe té 52 anys, en un altre en té 28; efectuats tots dos només amb un any de diferència; segons sembla, va nàixer en 1949. El primer informe és de l'any 78, el segon, del 77...»

«La interessada afirma haver estat enganyada per una monja i una empleada de la Misericòrdia, que li havien dit que la duien al metge i que després tornaria allí, per la qual cosa va accedir a pujar al cotxe... Es desconeix si té DNI, encara que ella afirma que des que va ser ingressada —fa quaranta-un anys— no se l'ha tret mai. Es desconeix si té pensió. Afirmava haver treballat durant vint-i-tres anys i haver cotitzat, amb una sèrie de dades concretes...»

Històries incompletes, dades inexactes, tractaments mèdics equívocs —com ha demostrat posteriorment el personal del centre de Bétera—, avançada edat, interns prolongats, anys i anys sense cap justificació... Aquestes són les irre-

Documents d'ingrés firmats pel metge de guàrdia: Molts anys d'internament i sense causes que ho justifiquen.

Conselleria de Cultura, per ubicar-hi un institut. En tot moment, per tant, s'hi ha adduït un interès de benefici per a les institucions i els barris afectats, però no s'ha tingut en compte les previsible conseqüències assistencials, en unes persones d'avançada edat que han passat anys i anys tancades.

Els nous internaments es deuen, segons el col·lectiu, a una política de fets consumats, que no permetrà una alternativa de planificació d'assistència psiquiàtrica centrada en l'extra-hospitalització i la integració social. Tot això coincideix amb els fins que preveu el pla d'objectius dels centres

de salut mental aprovat recentment per la Diputació, que, també a parer del mateix col·lectiu, consagra el model de macromanícomi —amb els nous internaments— i ratifica una marginació definitiva dels malalts.

En una reunió de psiquiàtrics italians i espanyols a Sevilla, el passat 7 de juny, un ampli grup dels assistents es van manifestar en contra d'aquest nou «macromanícomi», «un centre tancat, que hipotecaria els resultats aconseguits durant tots aquests anys en la línia de la desinstitucionalització i perpetuarà el vell ordre manicomial». □

JULIÁN ESPINOSA, DIRECTOR DEL PSIQUIÀTRIC DE BÉTERA

«Acabar amb Jesús i Misericòrdia, ja»

Julián Espinosa troba opinions favorables entre tots els sectors que a Bétera estan per un tractament psiquiàtric renovador. Amb els trasllats, però, ha estat durament acusat.

J. Castelló

—**Q**uines són les condicions en què viuen els malalts de Jesús?

—Al meu parer, es tracta de l'última relíquia del segle passat. Tret d'un

centre situat a Calatayud, que ja no sé si funciona, on fa molts anys van dur malalts de Saragossa, sense assistència de cap tipus, no sé si en queda un altre de les característiques del de Jesús. En l'any seixanta-set un grup de persones que treballàvem allí vam denunciar les condicions de la gent in-

ternada a través d'un article publicat a *Sábado Gráfico*. Hi hagué un moviment important per fer arribar totes aquelles condicions precàries a l'opinió pública. Personalment, he intentat denunciar sempre tota aquella situació de centre del segle dinou que, em molts casos, es pareix a un camp de concentraació.

Gràcies a aquell moviment vam aconseguir que es construís Bétera. Bétera no és cap model, hi ha qui opina ara que tot açò, el centre, etcètera, tal com es va fer, era una barbaritat. Però ara no podem opinar remun-tant-nos vint anys. Era com es feien les coses aleshores, amb el sentit històric de sempre, de segregar els bojós, de clavar-los en un gueto, on vegem la mar, prenguen el sol, estiguen millor cuidats, però, exactament igual de marginats que en l'anterior centre.

—*Crec que hauríem de concretar les acusacions que han començat a fer-se públiques pel que fa als darrers trasllats entre la Casa de la Misericòrdia i el psiquiàtric de Bétera... La gent que hi arriba ho fa indocumentada, sense un historial mèdic, més de la meitat han patit un internament prolongat injustificat...*

—Jo ho veig d'una manera distinta a com ho veuen aquests companys. Per exemple, ho veig com una operació rescat. Em el sentit que qualsevol que conega la terrible situació d'aquestes persones no pot tolerar

Un trasllat ple d'irregularitats

Col·lectiu de treballadors del Manicomi

Ja ha començat el trasllat de les dones internades en la Casa de la Misericòrdia al manicomi de Bétera, dispost pel director tècnic de Bétera, Dr. Julián Espinosa, segons l'acord de Diputació pel qual es decreta la clausura i el desallotjament de la Casa de la Misericòrdia per haver estat cedit el local a la Conselleria per tal de fer un Institut de BUP.

Divendres 25 de juliol de 1986, amb un avís de cinc hores abans als pavellons respectius per part de la Direcció d'Infermeria i sense previ avís al metge de guàrdia, a les 14.15 h. arribaven al Cos de Guàrdia del manicomi les primeres quatre dones i, al cap de poc, unes altres quatre, en una ambulància procedent de la Casa de la Misericòrdia, sense haver menjat, sense saber on eren (algunes d'elles negaven haver estat informades del trasllat, sinó que se'ls havia dit que anaven al metge i que després en tornarien), amb la mateixa roba que duïen i una petita bossa d'esports que contenia el sabó, la pinta, el camisó, el raspall i la pasta de dents i les calces, coses totes acabades de comprar.

D'aquesta manera n'arriben cada dia unes quantes, trasllat gota a gota, perquè no es diga que és massiu i per

tant inhumà. A nosaltres, tant ens fa que el diputat Bargas, la direcció tècnica, el doctor Espinosa i la direcció d'Infermeria, Maria J. Dasí, vulguen disfressar-ho. Quan s'escaigué, ja vam qüestionar en aquesta revista el fet en si d'aquest trasllat i avui qüestionem el fet i la forma de dur-lo a cap.

A més de la bossa, dia a dia arriben acompanyades d'una història clínica en la qual:

—No consten valoracions actualitzades del seu estat psiquiàtric i en algunes ni tan sols el somàtic. Per exemple, en una d'aquestes històries, consta que fou ingressada el 1945 i la primera anotació mèdica és de 1946, i l'última valoració escassa és de 1971.

—No consta cap indicació relacionada amb contactes familiars, ni de cap tasca orientada a la seua exhospitalització, reinserció social o familiar, ni el seu nivell econòmic, ni DNI. La pobresa de dades personals és notòria, en algunes històries hi ha fulls amb distints noms i cognoms.

—No hi ha informe d'alta hospitalària que en compleixi la història clínica en una epícrisi síntesi de la història per-